

Not. 1. abusum esse, ante lectam totaliter communionem ad medium altaris reverti, et ante dictam integram orationis conclusionem librum claudere; et majorem adhuc abusum esse, communionem aut conclusionem orationis recitare eundo ad medium altaris. 2. Juxta quosdam librum clausum ita ponendum esse, ut pars, qua aperitur, respiciat medium altaris seu Crucifixum, qui est agnus, *dignus aperire librum, et solvere signacula ejus*; contra juxta alios ita, ut pars posterior libri respiciat calicem, quia tunc seræ sunt ad manum ad aperiendum.

Titulus XII.

DE BENEDICTIONE IN FINE MISSÆ ET EVANGELIO S. JOANNIS.

Rub. 1. *Dicto Ite Missa est, vel Benedicamus Domino, ut supra, Celebrans ante medium Altaris stans junctis manibus super eo, et capite inclinato, dicit secreto Placeat tibi sancta Trinitas, etc. quo dicto, extensis manibus hinc inde super Altare positus, ipsum in medio osculatur: tum erigens se, adhuc stans versus illud, elevat ad cœlum oculos et manus, quas extendit, et jungit, caputque Cruci inclinans, dicit voce intelligibili, Benedicat vos omnipotens Deus, et junctis manibus, ac demissis ad terram oculis, vertens se ad populum a sinistro latere ad dextrum, extensa manu dextra, junctisque digitis, et manu sinistra infra pectus posita, semel benedicit populo dicens, Pater, et Filius, † et Spiritus sanctus, R. Amen; et circum periciens accedit ad cornu Evangelii, ubi dicto Dominus vobiscum, et R. Et cum spiritu tuo, pollice dextro signans primum signo Crucis Altare, seu librum in principio Evangelii, deinde frontem, os et pectus, dicit Initium*

sancti Evangelii secundum Joannem, *vel* *Sequentia sancti Evangelii, ut dictum est in Rubricis generalibus, et R. Gloria tibi Domine, junctis manibus, legit Evangelium, In principio, vel aliud ut convenit. Cum dicit, Et verbum caro factum est, genuflectit versus cornu Evangelii, et surgens prosequitur ut prius: quo finito minister stans a parte Epistolæ respondet, Deo gratias.*

2. *Si Celebrans in Altari vertit faciem ad populum, non vertit se, sed stans ut erat, benedicit populo, ut supra in medio Altaris: deinde accedit ad cornu Evangelii, et dicit Evangelium s. Joannis.*

3. *Si celebravit coram Summo Pontifice, Cardinali, et Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, et Episcopo in Provincia, Civitate vel Diœcesi sua existente, Celebrans dicto Placeat tibi sancta Trinitas etc. dicit, Benedicat vos omnipotens Deus, et convertens se ad summum Pontificem genuflexus; ad Cardinalem vero, et Legatum, vel alium ex supradictis Prælati capite inclinato, quasi licentiam benedicendi petens, prosequitur, Pater, et Filius, † et Spiritus sanctus, benedicens adstantes a parte, ubi non adest Pontifex, Cardinalis, Legatus aut Prælati prædicti. Si autem celebravit coram Patriarcha Archiepiscopo et Episcopo, extra eorum Provinciam, Civitatem, vel Diœcesim constitutis, eis absque alio respectu, ut cæteris, qui intersunt, more consueto benedicit.*

4. *Si autem celebravit pro Defunctis, dicto Placeat tibi sancta Trinitas, ut supra, et osculato Altari, accedit ad cornu Evangelii, et dicit Evangelium s. Joannis, prætermissa benedictione, quæ in Missis Defunctorum non datur.*

5. *Finito Evangelio in fine Missæ, si celebravit coram Summo Pontifice, Cardinali, et Legato Sedis Apostolicæ, vel Patriarcha, Archiepiscopo, et Episcopo, convertit se ad illum, coram quo ex prædictis celebravit, et facit reverentiam convenientem. Si non celebravit coram aliquo prædictorum, hujusmodi reverentiam prætermittit.*

6. *Quibus omnibus absolutis, extinguuntur per minis-*

trum candelæ : interim Sacerdos accipit sinistra Calicem, dextram ponens super bursam, ne aliquid cadat, descendit ante infimum gradum Altaris; et ibi in medio vertens se ad illud, caput inclinat (vel, si in eo est Tabernaculum ss. Sacramenti, genuflectit), et facta reverentia accipit biretum a ministro, caput cooperit, ac præcedente eodem ministro, eo modo, quo venerat, redit ad Sacristiam, interim dicens Antiphonam, Trium puerorum, et Canticum, Benedicite. Si vero sit dimissurus Paramenta apud Altare, ubi celebravit, finito Evangelio prædicto, ibidem illis se exiit, et dicit Antiphonam, Trium puerorum, cum Cantico et aliis Orationibus, ut suo loco ponuntur.

291. *Placeat tibi sancta Trinitas.* Dicto *Ite Missa est* vel *Benedicamus Domino*, sacerdos ante medium altaris stans, manibus junctis et super altare positis, ac capite (non autem corpore) profunde inclinato, dicit secreto orationem *Placeat tibi sancta Trinitas* etc.

292. *Benedictio.* Oratione *Placeat* totaliter finita, et non prius, sacerdos extensis manibus hinc inde super altare positis, ipsum in medio osculatur; tum se erigens et adhuc stans versus altare, jungit manus ante pectus, et statim alta voce dicit *Benedicat vos omnipotens*, interim elevans oculos ad crucem, manus extendens elevansque usque ad humeros; et dicens *Deus* oculos demittit, manus jungit ante pectus, et caput cruci profunde inclinat : deinde manibus ante pectus junctis manentibus, et demissis ad terram oculis, mox se vertit ad populum per suam dextram; totaliter conversus, manu sinistra infra pectus posita, semel benedicit populo manu dextra extensa et in altum erecta in linea recta et transversa, junctis omnibus digitis, alta voce dicens *Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus*, scilicet sub prima linea quæ formatur manum attollendo ad frontem et deprimendo usque ad pectus, dicens *Pater* in initio, et *Filius* in termino, et sub altera linea quæ formatur ab humero sinistro ad dextrum, et *Spiritus Sanctus*.

Not. post osculum altaris manus ante pectus jungendas esse juxta rubricas in ritu celebrandi missam tit. IV, n. 3 et tit. V, n. 1, juxta quas manus extendendæ et elevandæ sunt, sed non ultra distantiam humerorum; ut enim ita tantum extendantur, necessario oportet, ut prævie jungantur, cum manus sub osculo altaris positæ sint extra distantiam humerorum.

293. *Evangelium.* Benedictioe data, sacerdos manus jungit ante pectus, et perficiens circulum, seu absque eo, quod ad medium altaris revertatur, accedit ad cornu evangelii; ubi oblique (uti deducitur ex modo legendi alterum evangelium) stans, seu parum conversus per suam sinistram ad populum, alta voce et manibus junctis dicit *Dominus vobiscum*, deinde *Initium* aut *Sequentia s. Evangelii* etc.; interim dum dicit *Initium* aut *Sequentia* etc. pollice dextro signat librum, si eo utatur, vel tabellam, aut altare seu mappam si nec liber nec tabella adsit, sinistra posita super librum si eum signet, vel super altare, si tabellam vel altare signet; et deinde sinistra infra pectus posita, eodem pollice signat frontem, os et pectus, ut dictum est n. 219. Responso *Gloria tibi Domine*, junctis manibus legit evangelium s. Joannis, aut aliud quod dicendum est. Dum dicit *Verbum caro factum est*, manibus hinc inde super altare positis flectit unico genu versus cornu evangelii, sed caput non inclinat : his verbis dictis, surgit, et junctis iterum manibus prosequitur *Et habitavit* etc. usque ad finem. Evangelio finito non osculatur ejus initium, nec dicit *Per evangelica dicta*, sed claudit missale, si illo usus fuerit.

294. Sacerdos, finito Evangelio, junctis manibus accedit ad medium altaris, ibi junctis adhuc manibus caput cruci profunde inclinat (1); deinde sinistra accipit calicem ad nodum, et dextram extensis et junctis omnibus digitis ponit super bursam, ne aliquid decidat; tum descendit ab altari, vertens se per suam dextram. Ut descendit ante infimum

(1) Vid. not. n. 210.

gradum, ibi in medio se vertit ad altare, et solum caput non autem corpus profunde inclinatur, vel si in eo sit tabernaculum ss. Sacramenti, flectit unico genu. Facta hac reverentia, dextra a calice remota, accipit a ministro biretum, et caput cooperit, cavens ne aliquid de calice decidat; et reposita dextra super bursam, præcedente ministro, eo modo, quo venerat, redit ad sacristiam, in discessu ab altari incipiens antiph. *Trium puerorum*, et canticum *Benedicite* etc. quæ devote prosequitur inter vestium depositionem. Antiphona *Trium puerorum* duplicatur in festis duplicibus tantum, et tempore paschali in fine additur *Alleluja* juxta rubricas ad eandem antiphonam positas: adeoque non duplicatur post missam solemnem votivam aut de *Requiem*, nisi festum duplex occurrat (1). Redux ad sacristiam, calicem adhuc tenens et tecto capite facit cruci vel imagini debitam capitis inclinationem; deinde deponit prius calicem, et tum biretum; vestes exiit ordine retrogrado, quo se induit, osculans crucem manipuli, stolæ et amictus. Depositis vestibus, calicem quoque exiit, et purificatorium extensum appendit, ut sicceatur. Tandem licet non præscribatur, convenit tamen, ut manus abluat in reverentiam ss. Sacramenti, antequam res profanas cum iisdem contractet. Hæc ablutionis aqua in sacrarium projici deberet; et conveniens esset, ut duo manutergia in usum sacerdotum in sacristia appenderentur, unum ad abstergendas manus ante missam, et alterum ad easdem abstergendas post missam (2). Deinde decet, ut sacerdos reliquas orationes in missali pro gratiarum actione positas, recitet, vel saltem alias preces vel meditationem per horæ circiter quadrantem instituat.

Si sacerdos defectu sacristiæ vel alterius loci congruentis, paramenta sit dimissurus ad altare, finito ultimo evangelio, ibidem in cornu evangelii illis se exiit, interim dicens antiph. *Trium puerorum* cum cantico *Benedicite*.

(1) Cavalieri t. 3, c. 12, n. 1.

(2) Gavantus p. 2, tit. 12, rub. 6, in fine, et Merati ibid. n. 14.

Not. Canticum *Benedicite* in recessu ab altari præscriptum esse, licet non sub obligatione peccati (1); non convenire tamen illius loco alias preces substituere.

295. An licet sacerdoti, finita missa, antequam ab altari discedat, ad gradus altaris aliquas preces recitare?

R. In missæ celebratione alias preces addere stricte prohibetur per bullam s. Pii V, initio missalis positam: et quamvis hæc preces recitentur finita missa, rubricæ tamen præscribunt, ut sacerdos post missam ad sacristiam redeat, dicat canticum *Benedicite*, et vestes exuat. Sic passio ex legato post missam legenda, a sacerdote depositis sacris vestibus in altari vel in sacristia cum solo superpelliceo est recitanda juxta decreta S. R. C. (2). Similiter psalmi *Miserere* et *De profundis* aliæve preces, quæ sive ex devotione sive ex stipendii accepti obligatione post missam sunt recitandæ, exutis vestibus sacris et recitato cantico *Benedicite* dicendæ sunt: nam etiamsi breves sint preces, pro privata tamen sacerdotis aut petentium devotione non est invertendus ordo per missale præscriptus. Idem pro precibus imperatis et publicis dicendum videtur; ita ut celebrans sacra paramenta prius deponat, et superpelliceo indutus ad altare redeat: cum tamen plura post missam ad altare a celebrante licite fiant, uti sacram communionem distribuere, benedictionem cum ss. Sacramento impertiri, etc. habita causa rationabili v. g. si ea sit ecclesiæ consuetudo, si populus precibus assistere et diutius non expectare soleat, etc. videtur etiam non improbandum, preces publicas et imperatas ad gradus altaris recitare, antequam celebrans ad sacristiam accedat (3) Unde S. R. C. (4) rescripsit, preces ad altare post missam recitandas, non depositis sacris vestibus, permitti, dummodo dicantur assentiente Ordinario.

(1) Quarti p. 2, tit. 12, dub. 3; Cavalieri t. 5, c. 2, n. 4.

(2) 31 Aug. 1669, n. 2339-2490, et 11 Jul. 1820, n. 4417-4567.

(3) Bouvry hoc loco.

(4) 31 Aug. 1867, n. 5381, 8.

DE MINISTRO IN MISSA PRIVATA, EJUSQUE OFFICIO.

296. Requiritur minister sub mortali, ut certum est apud omnes, ait s. Alph. de Ligorio (1), nisi excuset necessitas : 1. dandi viaticum, 2. ut populus audiat missam de præcepto, 3. si incepta missa, maxime facta oblatione, minister disceserit, et aliquantulum expectatus, non revertatur; aut nisi summus Pontifex dispenset, sicuti ex rationabili causa dispensat cum missionariis et in aliquibus casibus peculiaribus (2).

297. In missa solemnī plures ministri adhiberi et necessarij esse possunt; unus autem tantum admitti potest in missa privata, sive celebretur a simplici sacerdote, sive ab abbate aliisque prælatis aut dignitatibus Episcopo inferioribus, ut patet ex rubricis, quæ unius tantum mentionem faciunt, et ex pluribus decretis S. R. C. citatis n. 194, quia solis Episcopis privatim celebrantibus convenit duos habere ministros (3). Unus etiam sufficit, quia, ut ait s. Thomas, hic gerit personam totius populi catholici, ex cujus persona sacerdoti pluraliter respondet. Hoc tamen intelligendum est de missis privatis strictè dictis; nam in missis parochialibus et similibus, diebus solemnioribus, et in illis quæ celebrantur loco solemnī aut cantatæ occasione solemnitatis, duo ministri missæ inservientes tolerari possunt (4).

298. Minister debet esse : 1° clericus (5), si is haberi queat, vel saltem masculus, ita quidem ut femina, licet etiam sanctimonialis, numquam ministrare possit, et urgente

(1) Lib. 6, n. 391, dub. 1; S. R. C. 18 Dec. 1877, n. 5715, VIII.

(2) Bened. XIV, de sac. m. sect. 2, § 52; Merati p. 2, tit. 2, n. 5; Quarti p. 2, tit. 2, d. 1; Collet *Traité des ss. myst.* ch. 12, n. 7; Fornici p. 1, c. 15; Bissus M. n. 162, § 4.

(3) S. R. C. 7 Jul. 1612, n. 310-457.

(4) S. R. C. 12 Sept. 1857, n. 5251, 7.

(5) S. R. C. 23 Nov. 1602, n. 26-172, 7; Catalanus in cærem. Ep. lib. 1, c. 29, § 2, n. 3 et seq.

necessitate satius sit celebrare sine ministro, quam cum femina ministrante. Urgente tamen necessitate, si masculus deserviens haberi non possit, femina, maxime si sit sanctimonialis, longe ab altari respondere potest, sacerdote sibi ipsi vinum et aquam ministrante, ac librum transferente (1). Femina enim accessus ad ministrandum in altari, numquam permitti potest (2).

2° Bene instructus, ne erret in agendo, præcipue ministrando aquam loco vini, quod defectu instructionis et attentionis ministri quandoque accidit, et 2° ne vel non, vel male respondeat, quod sæpissime fit. Dantur ministri qui fere omnia male pronuntiant, et nullum sensum reddunt, et alii qui tam festinanter omnia absolvunt, ut vix verbum intelligi possit. Parochi et alii, quibus cura ecclesiæ incumbit, id bene notare debent, ne ex ministrorum agendi modo, quales ipsi sint, innotescat. Minor tamen necessitas sufficere potest ad celebrandum cum ministro nesciente respondere, quam sine ministro, modo minister vinum et aquam etc. ministrare possit: in hoc enim casu sacerdos sibi ipsi respondere potest. Celebrans etiam non facile peccabit, si minister male pronuntiet, nisi suum esset ministrum instruere: unde exinde scrupulum facere non debet, nec facile errores corrigere, ne perturbet seipsum, circumstantes et ordinem missæ.

3° Modestus, superpelliceo indutus (3), vel saltem decenter vestitus (4), corpore nitidus, mundis manibus et facie, pexis crinibus, et non cum calceis ligneis et nudis cruribus.

299. *Officium ministri.* Prænotanda sunt sequentia : 1° Ejus locus ad altare est e regione missalis, videlicet ab initio missæ usque ad evangelium ad cornu evangelii, ab evangelio usque ad communionem ad cornu epistolæ, deinde

(1) S. R. C. 27 Aug. 1836, n. 4633-4782, 10.

(2) Lib. III, Decret. tit. II, c. 1; Merati p. 2, tit. 2, n. 4; Quarti p. 2, tit. 2, d. 1, diff. 3; s. Alph. de Ligorio l. 6, n. 392; Collet *Traité des ss. myst.* ch. 12, n. 8; Vinitor p. 2, tit. 3, annot. 18; Bissus M. n. 162, § 1.

(3) Rub. in ritu celeb. tit. II, n. 1; S. R. C. 7 Sept. 1861, n. 5315, 3.

(4) Direct. sacerdot. c. 1, § 4; Vinitor p. 2, tit. 16, annot. 11 et 12.

ad cornu evangelii, et iterum a benedictione usque ad finem ad cornu epistolæ. 2. Extra utrumque evangelium semper flectit utroque genu in infimo altaris gradu, exceptis psalmo *Judica* et confessione, sub quibus flectit in plano paulo post celebrantem; et stat infra utrumque evangelium, genuflectendo cum celebrante, quandocumque hic infra evangelium genuflectit. 3. In accessu, discessu et transitu ante medium altaris uno genu semper cruci altaris in plano flectere debet. 4. Advertat, ne tergum umquam altari vertat: quapropter vertendo, faciem ad altare semper conversam habeat. 5. Campanulam bis tantum pulsat juxta rubricas, scilicet ad *Sanctus* et sub utraque elevatione; in pluribus tamen locis etiam pulsari solet ad elevationem ante *Pater noster* et ad *Domine non sum dignus*, sicut etiam ad initium missæ. Quando pulsatio omittenda sit, vid. n. 189. 6. Celebranti reverentiam exhibet, antequam ei ministret, et postquam ministraverit. 7. Osculatur ampullas, biretum aliudve instrumentum, antequam celebranti porrigat, et cum ab eo receperit, nisi sit missa de *Requiem*, vel expositum sit ss. Sacramentum; numquam autem osculatur manum celebrantis juxta rubricas in ritu celebrandi missam tit. VII, n. 4.

Minister in accessu ad altare defert missale super brachium sinistrum, et dextra pelliculam cum ampullis: si missale tantum gestandum sit, illud portat ambabus manibus ad angulos inferiores ante pectus, vel forte potius etiam super brachium sinistrum, ut dextram liberam habeat, ad ministrandum celebranti. Si hæc ad altare præparata habeantur, incedit manibus junctis. Paratus in sacristia se sistit a sinistris paulo post celebrantem, cum illo profundam cruci vel imagini facit reverentiam, et ante illum præcedit ad altare oculis demissis et incesso modesto. Ad januam sacristiæ, si dextram liberam habeat, sumit aquam benedictam, eam celebranti porrigit, et deinde seipsum signat. Si transeundum sit ante tabernaculum, altare maximum, aliudve altare infra missam inter consecrationem et communionem, genuflectit unico genu a sinistris celebrantis; et si ante ss. Sacramentum expositum, infra consecrationem alicujus missæ, ante-

mensam ad quam sacra communio distribuitur, genuflectit utroque genu a dextris celebrantis, ejusque biretum infra genuflexionem recipit.

Cum ad altare pervenerit, et aditus sit a cornu epistolæ, unum vel duos passus ab infimo gradu recedit, ut celebrans libere transeat, cui tunc in transitu reverentiam exhibet. Ad altare se sistit ad cornu epistolæ, dextra accipit biretum celebrantis cum osculo illius, tum genuflectit unico genu in plano, et deinde biretum in gradu altaris vel alio loco opportuno deponit, non autem super credentiam, et multo minus super altare. Tum ascendit, et missale deponit super cussinum vel legile cum apertura versus medium altaris, ipsum autem aperire nequit; et recedens per planum, genuflectens in medio ante altare, vadit ad cornu evangelii seu ad sinistram celebrantis, ubi in plano flectit utroque genu paulo post illum, manibus decenter junctis, sicuti per totam missam.

Celebrante incipiente et se signante, se etiam signat, et deinde non amplius advertere debet quemcumque in alio altari celebrantem. Respondet celebranti, caput profunde inclinatur sub *Gloria Patri*, se signat ad *Adjutorium*, manet erectus infra confessionem celebrantis, respondet *Misereatur* aliquantulum conversus ad celebrantem, deinde dicit *Confiteor* profunde inclinatus versus altare, manensque inclinatus sub *Misereatur* inclusive, dicens *tibi Pater*, et *te Pater* aliquantulum se convertit ad celebrantem, et ad *mea culpa* etc. ter pectus modeste percutit. Cum post *Misereatur* responderit *Amen*, se erigit. Ad *Indulgentiam* se signat, et deinde aliquantulum inclinatus, respondet ad versus sequentes. Dum celebrans incipit altare ascendere, surgit et genuflectit in infimo altaris gradu.

Signat se cum celebrante ad principium introitus, sicut etiam in fine hymni *Gloria* et symboli et ad *Benedictus*. Cum sacerdos alta voce dicit *Oremus* aut ss. nomen Jesu, caput versus crucem profunde inclinatur, quemadmodum caput quoque inclinatur ad nomen Mariæ, Sancti cujus fit officium aut commemoratio, ac Summi Pontificis.

Dum celebrans ante orationes dicere debet *Flectamus genua*, respondet *Levate*. Infra graduale accedit per planum ad latus celebrantis in cornu epistolæ, librum transfert, cavens ne tergum altari vertat, et in plano in medio ante altare genuflectens, eumque sic locans in cornu evangelii, ut posterior pars libri fere ipsum altaris cornu respiciat. Libro deposito, accedit per planum ad cornu epistolæ, ibique infra evangelium stat ante infimum altaris gradum. Initio evangelii se signat in fronte, ore et pectore, illoque finito, iterum genuflectit.

Cum celebrans legit offertorium, accedit ad credentiam; dextra accipit ampullam vini ad inferiorem partem ansæ oppositam, et sinistra ampullam aquæ; atque revertitur ad altare in cornu epistolæ, ubi stans celebrantem exspectat. Celebranti accedenti reverentiam exhibet; deinde dextra ampullam vini offert, eam prius osculando, non autem manum celebrantis; tum ampullam aquæ dextra accipit, et ampullam vini sinistra a celebrante recipit, eam iterum osculando: deinde dextra ampullam aquæ præsentat, eam similiter osculando. Ministratis ampullis, reportat ampullam vini ad credentiam. Tum dextra accipit ampullam aquæ, sinistra pelviculam, et manutergium sinistra infra pelviculam vel potius super brachium sinistrum, accedit ad altare in cornu epistolæ, ibique stans in gradu ante suppedaneum, celebrantem exspectat. Celebrantem accedentem salutatur, pelviculam ita elevat, ut celebrans se inclinare non debeat, aquam caute effundit super ejus indices et pollices, donec det signum desinendi, et tunc latus sinistrum vertit versus celebrantem, ut hic manutergium facilius capere possit. Manibus tervis, iterum salutatur celebrantem, et recedit ad credentiam, super quam omnia ordinate deponit. Non oportet, ut ante et post ministrationem ad medium altaris accedat ad genuflectendum.

Revertitur ad locum suum, et genuflectit. Cum celebrans dixerit *Orate, fratres*, mox respondet *Suscipiat*, et expectare non debet, donec celebrans ad altare conversus fuerit. Ad *Sanctus* pulsatur campanulam modeste, vel ter cum aliqua distinctione, vel continuo. Postea ante elevationem, ubi est

usus, accendit cereum seu intorticium in cornu epistolæ. Ante consecrationem tempestive genuflectit in gradu supremo seu suppedaneo ad dextram celebrantis, et dum celebrans elevat sacram Hostiam, manu sinistra elevat partem inferiorem casulæ, eam in medio, sed sine osculo, accipiendo; quod et facit in elevatione calicis: et manu dextra pulsatur campanulam, vel ter ad utramque elevationem, scilicet: 1º dum celebrans genuflectit, 2º dum elevat, et 3º dum deponit sacram Hostiam aut Calicem, vel continue, quousque sacerdos deponat Hostiam aut Calicem super corporale. Deinde genuflectit in loco suo.

Post sumptionem sacræ Hostiæ vadit ad credentiam, capit ampullam vini dextra et ampullam aquæ sinistra, redit ad altare in cornu epistolæ juxta celebrantem, ibique genuflectit, et deinde stans exspectat, se inclinando infra sumptionem sacri Sanguinis. Eo sumpto, infundit vinum in calicem, cavens a nimia infusione, et attendens ad signum cessandi, si quod dederit celebrans. Sumpta purificatione, fundit prius vinum et deinde aquam super pollices et indices celebrantis, attendens ad signum cessandi, quod celebrans dat pollicem elevando. Si qui sint communicandi, post sumptionem sacri Sanguinis extendit linteum ante illos, dicit pro eis confessionem genuflexus, infra distributionem genuflectit in gradu laterali, ne tergum vertat ss. Sacramento, et communione distributa ministratur vinum et aquam ut supra dictum est. Ampullis ad credentiam relatis extinguit cereum, si ad elevationem accensus fuerit; et transfert missale a cornu evangelii cavens ne tergum vertat altari, incedens per planum, et genuflectens in medio altaris, illudque collocat in cornu epistolæ ut initio missæ. Missali deposito, descendit per gradus laterales, per planum accedit ad cornu evangelii, ibique in infimo gradu genuflectit ut in principio missæ.

Si celebrans post orationem librum apertum relinquit, et aliud igitur evangelium legendum sit, mox surgit post *Ite missa est*, et missale transfert, ut supra ad evangelium dictum est. Ad benedictionem genuflectit in plano ante medium altaris; deinde accedit ad cornu epistolæ, ibique stat ante